

Prevenција: „PROBIR– RANO OTKRIVANJE RIZIKA ZA PROBLEME U MENTALNOM ZDRAVLJU MLADIH“ šk. god. 2018./2019.

Provoditelj: Zavod za javno zdravstvo Osje ko-baranjske županije

Godina provedbe: 2019

Kratki opis programa

Rana detekcija emocionalnih i komunikacijskih poteškoća, a time i prevencija razvoja rizičnih oblika ponašanja. Projekt se provodi s ciljem ranog otkrivanja imbenika rizičnog ponašanja mladeži, prevencije svih oblika PUP-u, prevencije zlorabe alkohola i drugih psihoaktivnih tvari te prevencije delikventnog ponašanja. Ciljana skupina: učenici 7. razreda osnovnih škole te učenici 1. razreda srednje škole-najvulnerabilnija skupina mladeži zbog promjene škole, dolaska u novu sredinu, promjena seoska-gradska sredina, potrebe samopotvrđivanja i inih zahtjeva adolescentnog razdoblja.

Provedba anketiranja je s ciljem utvrđivanja stupnja rizika, procjena potrebe tretmana, te sam tretman.

Anketirani učenici imaju pismenu suglasnost roditelja/staratelja.

Sažetak programa

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije 10 – 20% djece i mladih na svijetu ima neki psihički poremećaj. Polovica mentalnih poremećaja počinje prije 14-te godine života a tri četvrtine do sredine 20-tih godina. Većina ih ostaje neprepoznata i neliječena jer su djeca s mentalnim poremećajima izložena stigmatizaciji, izolaciji i diskriminaciji. Stoga je Svjetska federacija za mentalno zdravlje u suradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom, 2016. godine istaknula važnost pojačavanja svijesti o jednakoj važnosti mentalnog i tjelesnog zdravlja na razini populacije.

Prema podacima Izvješća o mentalnim poremećajima u RH, najčešći razlozi hospitalizacije mladih u dobi 10 – 19 godina tijekom 2017. godine bili su: poremećaji ponašanja, akutni prolazni psihotični poremećaji, emocionalni poremećaji, reakcija na stres i poremećaj prilagodbe. Depresivni poremećaji su jedan od prioritarnih javnozdravstvenih problema, kao i zloraba alkohola, različitih psihoaktivnih tvari.

Racionalna pozadina intervencije: rana detekcija emocionalnih i komunikacijskih poteškoća, a time i prevencija razvoja rizičnih oblika ponašanja.

Projekt se provodi s ciljem ranog otkrivanja imbenika rizičnog ponašanja mladeži, prevencije svih oblika PUP-u, prevencije zlorabe alkohola i drugih psihoaktivnih tvari te prevencije delikventnog ponašanja.

Ciljana skupina: učenici 7. razreda osnovnih škole te učenici 1. razreda srednje škole-najvulnerabilnija skupina mladeži zbog promjene škole, dolaska u novu sredinu, promjena seoska-gradska sredina, potrebe samopotvrđivanja i inih zahtjeva adolescentnog razdoblja.

Provedba anketiranja je s ciljem utvrđivanja stupnja rizika, procjena potrebe tretmana, te sam tretman.

Anketirani učenici imaju pismenu suglasnost roditelja/staratelja.

Tijekom šk. god. 2018./2019. učenici prvih razreda srednje škole te učenici sedmih razreda osnovne škole, roditelji/staratelji potpisali suglasnost za provedbu testiranja, ispunili su Upitnik snaga i teškoća. Svrha upitnika je rano otkrivanje rizika za moguće probleme u mentalnom zdravlju djece i mladih.

U navedenom razdoblju testirano je ukupno 680 učenika od čega 357 učenika (52,4%) osnovnih škola (ukupno 13 osnovnih škola) i 323 učenika (47,6%) srednjih škola (ukupno 5 srednjih škola s područja Osijeka), vidi tablicu 1.

Tablica 1. Broj sudionika s obzirom na kategoriju – osnovna, srednja škola

Škola	Broj sudionika	Postotak
-------	----------------	----------

Osnovna škola	357	52,4
Srednja škola	323	47,6
UKUPNO	680	100

T-testom utvrđena je statistički značajna razlika između mladih i djevojaka na Skali emocionalnih simptoma na kojoj djevojke postižu statistički značajno viši rezultat u odnosu na mlade ($t = -5,780$; $p < ,01$), odnosno izvješuju o statistički značajno više emocionalnih simptoma. Osim toga, utvrđena je i statistički značajna razlika između mladih i djevojaka na Skali prosocijalnog ponašanja ($t = -5,016$; $p < ,01$) na kojoj djevojke postižu statistički značajno viši rezultat, odnosno iskazuju značajno više prosocijalnog ponašanja nego mladi.

Na Ukupnom rezultatu teškoća te na Skali Problema u ponašanju, Skali hiperaktivnosti i Skali problema u odnosima s vršnjacima nije utvrđena statistički značajna razlika između mladih i djevojaka.

Roditelji učenika kod kojih je na ukupnom rezultatu poteškoća postignut rezultat 16 ili viši, odnosno onih kod kojih je na Skali utjecaja simptoma postignut rezultat 2 ili viši pismeno su obaviješteni o postojanju rizika te im je preporučeno dolazak Centra za zdravstvenu zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti radi individualnog, obiteljskog i/ili grupnog savjetovanja. Od ukupno 680 učenika pozvano je njih 106, odnosno 15,6%, što jasno ukazuje za daljnju potrebu provedbe projekta.

Od ukupno pozvanih 106 obitelji (64 iz osnovnih škola i 42 iz srednjih škola), odazvalo se 45 obitelji osobno i 8 obitelji telefonom).

U daljnjem tretmanu ostalo je 49 adolescenata s obitelji. Kod 26 obitelji nema indikacija za daljnjim intervencijama.

Ukupan broj intervencija iznosi 697, od čega rad s: adolescentima: 384; roditeljima: 176; primijenjenih psihologijskih testova: 137.

1. Županije provedbe

Osječko-baranjska

2. Datum početka i završetka programa

Datum početka: 09.2018.

Datum završetka: 06.2019

3. Ostvaruje li program formalno partnerstvo u zajednici

da

4. Ako da, s kim (suradnik u provedbi)

osnovne i srednje škole na području grada Osijeka, roditelji učenika

5. Dosadašnja iskustva udruge/institucije u provođenju istog ili sličnih programa

Mjesto provedbe programa: Osječko-baranjska županija, grad Osijek

Godina u kojoj se program provodio: šk. god. 2018./19

Broj obuhvaćenih korisnika: 680

6. Je li program originalno autorsko djelo nositelja ili je preuzet za korištenje uz dozvole autora

Izvor programa: Preuzeti program

Originalni naziv programa na jeziku s kojeg je preuzet: Zavod za javno zdravstvo Rijeka, screening upitnik za mentalno zdravlje

7. Razina preventivnih intervencija

Univerzalna

8. Okruženje na koje je program primarno usmjeren

Škola

9. Rizici i zaštitni mehanizmi na koje program cilja

Rizici i mehanizmi: - emocionalna nestabilnost, nezrelost

- nedijagnosticirani i neliječeni mentalni poremećaji
- hiperaktivnost i smetnje pažnje
- poteškoće u učenju
- stresne situacije

Zaštitni mehanizmi: -

jačanje i osnaživanje samopoštovanja, samopouzdanja

- komunikacijske vještine
- socijalne vještine rješavanja stresnih situacija
- rad s emocijama

10. Procjena potreba

Način provedbe: Znanstvene spoznaje kao i osobna iskustva, i evaluacija iz ranijih godina provedbe ovog projekta.

Projekt se provodi kontinuirano od šk. god. 2012./13.

Očekivani rezultati: - rana dijagnostika i rano uključivanje u psihoterapijski tretman

- smanjenje broja mladih s rizikom ponašanjem i emocionalnim poteškoćama

11. Trajanje programa

Trajanje jednog ciklusa programa u tjednima: 64

12. Ciljevi programa

Opisi: - rano otkrivanje mehanizama rizikog ponašanja mladeži

- prevencija svih oblika PUP
- prevencija zlorabe alkohola i drugih psihoaktivnih tvari
- prevencija delikventnog ponašanja

Specifični: - adekvatne i prilagođene psihoterapijske intervencije (individualne, obiteljske, psihodijagnostika)

13. Ciljana skupina

Osnovna škola, Srednja škola, Obitelj / roditelji

14. Korisnici programa

Opis korisnika: - učenici 7. razreda osnovne škole

- učenici 1. razreda srednje škole
- obitelji učenika s rizikom

Broj korisnika na godišnjoj bazi: 680

15. Metode korištene u programu

Savjetovanje, psihoterapija (integrativna dječja i adolescentna psihoterapija, BKT, EMDR), obiteljski savjetodavni tretman

16. Program je evaluiran

Da

17. Vrsta provedene evaluacije

Da - Evaluacija procesa

18. Metoda evaluacije

- upitnik "Moje snage i poteškoće" - statistička obrada podataka
- praćenje provedbe projekta
- Izvješće o provedenim intervencijama

19. Evaluatori

Unutarnji

20. Najvažniji rezultati evaluacije

- dijagnostika učenika s rizikom
- uključivanje adolescenata s rizikom, i njihovih obitelji, u psihoterapijski tretman

21. Program je promoviran u okviru medijske kampanje na nacionalnoj i/ili lokalnoj razini

Promoviran: ne

Sadržaj i tijek kampanje:

22. Ukupni proračun programa za jednu godinu provedenja (HRK)

23. Izvori financiranja

Vlastita sredstva (HRK):

Gradsko financiranje (HRK):

Županijsko financiranje (HRK):

Nacionalno financiranje (HRK):

Drugi izvori (HRK):